

Torenvalk en vleermuizen

Reactie op zienswijzen op ontwerp bestemmingsplan "Broek, Noordrand" te Hengelo

Projectnummer: 201483
 Datum: 01-02-2021
 Opgesteld door: M. Hoofd
 Gecontroleerd door: G. Lubbers
 Status: Definitief

Inleiding

De gemeente Hengelo heeft het ontwerp bestemmingsplan "Broek, Noordrand" van 28 oktober tot en met 8 december 2020 ter inzage gelegd. Hierop zijn door insprekers zienswijzen ingediend. In een aantal van deze zienswijzen wordt opgemerkt dat er dicht bij het gebied dat wordt herbestemd (het plangebied, afbeelding 1) een nest van torenvalk aanwezig is. Het nest bevindt zich volgens de insprekers in het broekbos. Dit broekbos blijft bij de ontwikkeling behouden. Het nest wordt volgens de insprekers gebruikt door twee volwassen vogels en een relatief jonge vogel. De vogels foerageren volgens de insprekers in het plangebied. Daarnaast is er een inspreker die verwijst naar de tekst uit afbeelding 2. De inspreker geeft aan dat het plangebied pas kan worden vastgesteld als nader onderzoek is uitgevoerd om te garanderen dat er geen negatieve effecten op vleermuizen optreden. In deze notitie wordt ingegaan op de zienswijzen ten aanzien van de torenvalk en de vleermuizen.

Afbeelding 1: Het plangebied (in groen) met het broekbos waarin volgens de insprekers het nest aanwezig is (aangeduid met blauwe pijl).

Met betrekking tot het foerageergebied en de vliegroutes van de vleermuizen zal de herinrichting, mits wordt voldaan aan een aantal voorwaarden, geen effect hebben op de functionaliteit van het gebied als zodanig. Voorwaarden om het gebied tijdens en na de inrichting te laten functioneren als vliegroute of foerageergebied voor vleermuizen zijn:

- Handhaven van bomen
- Werkzaamheden uitsluitend overdag uitvoeren (m.n. in actieve periode van vleermuizen- april t/m november)

Geadviseerd wordt om het uiteindelijke verlichtingsplan voor te leggen aan een ecologisch deskundige om te garanderen dat er geen negatieve effecten op vleermuizen zijn. Indien blijkt dat één of meer van de genoemde voorwaarden niet voldaan kan worden, is nader onderzoek naar het gebruik van het plangebied door vleermuizen noodzakelijk. Aan de hand van dit nader onderzoek kan dan bepaald worden of een ontheffing in het kader van de beschermde soorten van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.

Afbeelding 2: Tekst van pagina 17 van de quickscan (Eelerwoude, 2018).

Wet- en regelgeving

De torenvalk is sinds 1 september 2019 in Overijssel opgenomen in de lijst met vogels met jaarrond beschermde nesten. De torenvalk valt onder categorie 4, het betreft vogels die jaar in jaar uit gebruik (kunnen) maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Dit betekent dat het nest jaarrond beschermd is. Vóór 1 september 2019 was de torenvalk beschermd als categorie 5-soort, dit betreft nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De functionele leefomgeving (het foerageergebied) is voor de torenvalk in de huidige regelgeving alleen beschermd als dit essentieel is voor het gebruik van het nest. Voor vleermuizen geldt een vergelijkbare redenering. Functionele leefomgeving (vliegroutes en foerageergebieden) zijn alleen beschermd als de functionaliteit van de verblijfplaats wordt aangetast.

Torenvalk

Veldbezoeken

Op 4 april 2018 en 17 september 2019 zijn twee veldbezoeken uitgevoerd in het kader van quickscans (Eelerwoude 2018a en 2019). Bij een quickscan wordt bepaald of er negatieve effecten te verwachten zijn op beschermde soortgroepen. Om dit te kunnen bepalen wordt niet alleen het plangebied beoordeeld, maar ook de omgeving. In de quickscans in 2018 en 2019 is het broekbos dan ook meegenomen in het onderzoek. Er zijn destijds geen aanwijzingen geweest die erop wezen dat een nest aanwezig was van een jaarrond beschermde soort als torenvalk.

In 2018 is ook een onderzoek uitgevoerd naar kerkuil en steenuil (Eelerwoude, 2018b). Hierbij is bij erven in de omgeving navraag gedaan naar uilen. Er zijn hiervoor twee veldrondes uitgevoerd. Ten aanzien van torenvalk zijn geen bijzonderheden waargenomen of vernomen.

In 2018 is ook een onderzoek naar veldspitsmuis uitgevoerd direct naast het broekbos waar volgens insprekers het nest van de torenvalk aanwezig is (Eelerwoude, 2018c). Voor dit onderzoek zijn zeven veldbezoeken uitgevoerd in de periode van 10 t/m 15 augustus 2018. Ook hier geldt dat de aanwezigheid van een (potentieel) nest van torenvalk zou zijn opgemerkt, als daar tijdens de veldbezoeken aanwijzingen voor waren geweest.

Op 22 december 2020 is naar aanleiding van de zienswijzen een extra veldbezoek uitgevoerd. Hierbij is gekeken naar potentiële nesten van torenvalk in het broekbos. Ook de directe omgeving is meegenomen in het veldonderzoek. In het broekbos is één nest aangetroffen dat qua formaat geschikt is als nest van torenvalk (afbeelding 3).

Afbeelding 3: Enkele afbeeldingen van de nestlocatie en het nest.

Resultaten

Verblijfplaats in het broekbos

Tijdens de veldbezoeken in 2018 en 2019 zijn geen opvallende waarnemingen gedaan van torenvalk. Het op 22 december 2020 aangetroffen nest betreft een takkennest dat mogelijk van ekster is geweest. Torenvalken kunnen zelf niet of nauwelijks een nest bouwen, maar gebruiken nesten van andere vogels, zoals zwarte kraai en ekster. Momenteel is het nest verwaaid en niet meer in gebruik (afbeelding 3). Er zijn geen sporen (zoals braakballen, prooiresten, veren of poepsporen) onder en rond het nest aangetroffen. Torenvalk maakt echter niet jaarrond van het nest gebruik. De kans is daarom aanwezig dat het nest in het voorjaar van 2020 wel is gebruikt als nestgelegenheid van torenvalk. Een andere mogelijkheid is dat het broekbos werd gebruikt als uitkijkpunt, om van daaruit te foerageren.

Functionele leefomgeving

Het plangebied vormt matig geschikt foerageergebied. Enerzijds betreft het structuurrijk grasland, maar anderzijds ligt het volledig omsloten door wegen en bebouwing. De omgeving ten noorden en oosten van het plangebied bestaat uit kleinschalig agrarisch gebied, dat geschikt is als foerageergebied. Torenvalken hebben een groot foerageergebied, er wordt tot op meerdere kilometers van nestlocaties gejaagd. Het plangebied kan

worden gebruikt om te foerageren, maar het vormt geen essentieel leefgebied, omdat in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied aanwezig is.

Conclusie

De uitgevoerde onderzoeken wijzen niet op de aanwezigheid van een nest van torenvalk. De aanwezigheid van een nest kan echter niet op basis van de uitgevoerde onderzoeken worden uitgesloten, omdat deze niet specifiek gericht waren op torenvalk en voor het grootste deel niet in de optimale periode voor torenvalk (april – juli) zijn uitgevoerd. Daarnaast is de torenvalk een soort die door veel mensen goed herkend wordt door het bidden in de vlucht. Waarnemingen van insprekers waarbij de nestlocatie en het aantal en leeftijd van de dieren worden genoemd zijn zeer specifiek. Alleen een gericht onderzoek naar torenvalk, in de juiste periode van het jaar, kan uitsluitel geven over de aan- of afwezigheid van een nest van torenvalk. De torenvalk is een soort die niet bijzonder schuw is en enige verstoring tolereert. Echter zullen er werkzaamheden plaatsvinden op minder dan 50 meter afstand van het nest. Als uit het onderzoek blijkt dat een nest aanwezig is, zal daarom een ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd moeten worden bij de provincie Overijssel voor het verstoren daarvan. Het plangebied vormt geen essentieel leefgebied. Op dit aspect is, bij aanwezigheid van een nest, geen ontheffing noodzakelijk.

Vleermuizen

Er worden geen bomen gekapt en de werkzaamheden zullen overdag plaatsvinden. Er is daarom geen nader onderzoek naar vleermuizen nodig. Het verlichtingsplan is weergegeven in afbeelding 4. Het plangebied ligt aan de rand van de bebouwde kom en wordt aan alle zijden omsloten door woningen en door straten waar straatverlichting langs staat. De soorten die van het plangebied gebruik kunnen maken zijn soorten die verlichting tolereren en er komen jagen op insecten. Op de te verwachte vleermuissoorten heeft de in het plangebied te plaatsen verlichting daarom geen negatieve effecten. Met het broekbos is rekening gehouden door hier geen straatverlichting te plaatsen. Ook op dit aspect wordt nader onderzoek niet noodzakelijk geacht. De gemeente Hengelo kan lichtverstrooiing richting het broekbos verder beperken door gebruik te maken van aangepaste armaturen.

RR

Afbeelding 4: Verlichtingsplan (aangeleverd door de gemeente Hengelo).

LITERATUURLIJST

- Eelerwoude (2018a). Toetsing Wet natuurbescherming Broek Oost & Broek Noord, noordelijke rand. Concept. P8705. Datum 08-05-2018.
- Eelerwoude (2018b). Nader onderzoek veldspitsmuis. Broek Oost, Hengelo. P8927. Datum 20-08-2018.
- Eelerwoude (2018c). Nader onderzoek steenuil en kerkuil. P8927. Datum 15-08-2018.
- Eelerwoude (2019). Aanvullende ecologische toetsing Broek Oost, Hengelo (Ov). P9580. Datum: 19-09-2019.
- Ruimtelijkeplannen (2020). Ontwerp bestemmingsplan Broek, Noord. www.ruimtelijkeplannen.nl.